

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Кафедра прикладної біології, розведення та генетики тварин

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету ветеринарної
медицини

_____Олександр ВАЛЬЧУК
“ ” _____ 2026 р.

СХВАЛЕНО

на засіданні кафедри прикладної
біології, розведення та генетики тварин
Протокол № 15 від “12” травня 2026 р.
Завідувач кафедри

_____Сергій РУБАН

РОЗГЛЯНУТО

Гарант ОП Ветеринарна медицина

_____Володимир МЕЛЬНИК

ПОГОДЖЕНО

Голова біоетичної комісії НУБіП України

_____Олег МЕЛЬНИК

**РОБОЧА ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**

ОСНОВИ РОЗВЕДЕННЯ ТВАРИН

Галузь знань Н Сільське, лісове, рибне господарство та ветеринарна
медицина

Спеціальність Н2 Тваринництво

Освітня програма Кінологія

Факультет тваринництва та водних біоресурсів

Розробники: доцент, к.с.-г.н., доцент Наталія СВИРИДЕНКО

Київ – 2026 р.

Опис навчальної дисципліни. Дисципліна „Основи розведення тварин” є однією із основних за спеціальністю 211 «Ветеринарна медицина». В даному курсі викладаються основи розведення сільськогосподарських тварин.

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Освітній ступінь	Магістр	
Спеціальність	211 Ветеринарна медицина	
Освітня програма	Ветеринарна медицина	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістових модулів	3	
Курсовий проект (робота) (за наявності)	-	
Форма контролю	залік	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форм здобуття вищої освіти		
	Форма здобуття вищої освіти	
	денна	заочна
Курс (рік підготовки)	1	-
Семестр	2	-
Лекційні заняття	15 год.	- год.
Практичні, семінарські заняття	- год.	- год.
Лабораторні заняття	15 год.	- год.
Самостійна робота	90 год.	- год.
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми здобуття вищої освіти	2 год.	

1. Мета, компетентності та програмні результати навчальної дисципліни

Ознайомлення майбутніх спеціалістів з об'єктами їх фахової роботи, а саме: біологічними особливостями різних видів тварин, їх індивідуальним розвитком, закономірностями росту у різні вікові періоди, характером і величиною продуктивності залежно від фізіологічних і технологічних факторів, методами розведення і селекції, їх впливом на здоров'я тварин і схильністю до захворювань. Одержані знання дадуть змогу ветеринарному лікарю враховувати зоотехнічні фактори при лікуванні різних видів тварин.

Набуття компетентностей:

інтегральна компетентність (ІК): Здатність розв’язувати складні задачі і проблеми у галузі ветеринарної медицини, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні компетентності (ЗК):

ЗК 10. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами інших галузей знань/видів економічної діяльності).

спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК 2. Здатність використовувати інструментарій, спеціальні пристрої, прилади, лабораторне обладнання та інші технічні засоби для проведення необхідних маніпуляцій під час професійної діяльності

СК 10. Здатність розробляти стратегії безпечного, санітарно-обумовленого утримання тварин.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН 3. Визначати суть фізико-хімічних і біологічних процесів, які відбуваються в організмі тварин у нормі та за патології.

ПРН 7. Формулювати висновки щодо ефективності обраних методів і засобів утримання, годівлі та лікування тварин, профілактики заразних і незаразних хвороб, а також виробничих і технологічних процесів на підприємствах з утримання, розведення чи експлуатації тварин різних класів і видів.

ПРН 11. Узагальнювати та аналізувати інформацію щодо ефективності роботи ветеринарних фахівців різного підпорядкування.

2. Програма та структура навчальної дисципліни

– повного терміну денної форми навчання;

					Кількість годин									
Назви змістових		денна форма							Заочна форма					
модулів і тем	усього		у тому числі					усього		у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.			л	п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13		
Змістовий модуль 1. Екстер'єр. Интер'єр. Порода. Онтогенез. Продуктивність. Облік і оцінка продуктивності.														

Тема 1. Вступ до дисципліни «Основи розведення тварин»	4	1				3						
Ідентифікація тварин. Зоотехнічний облік. Екстер'єр тварин. Статі екстер'єру.	7	2		2		3						
Масті, прикмети і відмітини. Визначення мастей коней.	5			2		3						
Тема 2. Вчення про породу.	5	2				3						
Методи оцінки екстер'єру і конституції тварин. Вади і недоліки екстер'єру.	5			2		3						
Визначення індексів будови тіла і побудова екстер'єрного профілю	5			2		3						
Тема 3. Індивідуальний розвиток тварин.	5	2				3						
Особливості будови тіла тварин різного напрямку продуктивності. Визначення віку	3					3						
Тема 4. Конституція, екстер'єр, інтер'єр тварин	5	2				3						
Методи обліку і вивчення росту тварин	5			2		3						
Визначення абсолютного середньодобового і відносного приростів	5			2		3						
Тема 5. Продуктивність с.-г.	6	2				4						
Облік і оцінка молочної продуктивності у скотарстві. Побудова лактаційної кривої	5			2		3						
Облік і оцінка м'ясної продуктивності великої	5			2		3						

Разом за змістовим модулем 1	70	14	-	16		43						
Змістовий модуль 2. Родоводи. Племінна цінність. Добір і підбір. Методи розведення. Інбридинг. Гетерозис.												
Тема 6. Наукові і практичні основи селекції. Добір і підбір тварин.	6	2				4						
Родоводи. Класифікація родоводів. Техніка складання індивідуальних родоводів (методи складання) . Техніка складання і читання групових родоводів. Побудова різних видів родоводів	6			2		4						
Тема 7. Методи розведення тварин.	8	2		2		4						
Встановлення родинних зв'язків між тваринами і визначення ступеня інбридингу за методикою А. Шапоружа та коефіцієнта інбридингу за формулою Райта-Кисловського.	6			2		4						
Визначення коефіцієнтів інбридингу	6			2		4						
Визначення племінної цінності тварин за походженням та за якістю потомства.	6			2		4						
Визначення параметрів добору і підбору тварин. Визначення варіантів підбору. Техніка складання схем підбору. Техніка складання схем схрещування,	6			2		4						
Тема 8. Методи розведення тварин.	7	1		2		4						

Разом за змістовим модулем 2	50		-	14	-	32						
Усього годин	120	15	-	15	-	75						

3. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Вступ до дисципліни «Основи розведення тварин»	2
2.	Вчення про породу.	2
3.	Індивідуальний розвиток тварин.	2
4.	Конституція, екстер'єр, інтер'єр тварин	2
5.	Продуктивність с.-г. тварин	2
6.	Наукові і практичні основи селекції. Добір і підбір тварин.	2
7.	Методи розведення тварин.	3

4. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Ідентифікація тварин. Зоотехнічний облік Екстер'єр тварин. Статі екстер'єру тварин.	2
2.	Екстер'єр тварин. Статі екстер'єру тварин. Методи оцінки екстер'єру і конституції тварин. Вади і недоліки екстер'єру.	1
3.	Методи оцінки екстер'єру і конституції тварин. Вади і недоліки екстер'єру.	2
4.	Методи обліку і вивчення росту тварин.	2
5.	Облік і оцінка молочної та м'ясної продуктивності продуктивності у скотарстві.	2
6.	Родоводи. Класифікація родоводів. Техніка складання індивідуальних родоводів (методи складання). Техніка складання і читання групових родоводів.	2
7.	Встановлення родинних зв'язків між тваринами і визначення ступеня інбридингу за методикою А. Шапоружа та коефіцієнта інбридингу за формулою Райта-Кисловського.	2
8.	Визначення параметрів добору і підбору тварин. Визначення варіантів підбору. Техніка складання схем підбору. Техніка складання схем схрещування, визначення кровності помісей.	2

5. Теми самостійної роботи

№	Назва теми	Кількість
---	------------	-----------

з/п		годин
1.	Масті, прикмети і відмітини. Визначення мастей коней.	10
2.	Визначення індексів будови тіла і побудова екстер'єрного профілю	10
3.	Визначення віку тварин	10
4.	Визначення абсолютного середньодобового і відносного приростів	10
5.	Побудова лактаційної кривої	10
6.	Техніка побудови родоводів	10
7.	Визначення коефіцієнтів інбридингу	10
8.	Складання схем підбору Визначення кровності помісей	10
9.	Оцінка молочної продуктивності за лактацію. Облік і оцінка продуктивності у кролівництві та звірівництві	10

6. Методи та засоби діагностики результатів навчання:

- усне або письмове опитування;
- тестування;
- захист лабораторних робіт.

7. Методи навчання:

- проблемне навчання;
- практико-орієнтоване навчання;
- кейс-метод;
- перевернутий клас;
- навчання через дослідження;
- навчальні дискусії та дебати;
- командна робота.

–

8. Оцінювання результатів навчання.

Оцінювання знань здобувача вищої освіти відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національну оцінку згідно чинного «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» (затверджено 27.02.2025 р., протокол № 8):

8.1. Розподіл балів за видами навчальної діяльності

Вид навчальної діяльності	Результати навчання	Оцінювання
Модуль 1. Екстер'єр. Інтер'єр. Порода. Онтогенез. Продуктивність. Облік і оцінка продуктивності.		
Лабораторна робота 1. Ідентифікація тварин. Зоотехнічний облік Екстер'єр тварин. Статі екстер'єру тварин.	ПРН 3,7,11 у тому числі розуміти поняття «Ідентифікація тварин». Знати різні методи мічення тварин. Розуміти поняття «Екстер'єр тварин».	15
Лабораторна робота 2. Методи оцінки екстер'єру і конституції тварин. Вади і недоліки екстер'єру.	Знати основні статі тіла тварин. Вміти проводити оцінку екстер'єру тварин. Вміти проводити оцінку росту і	15

Лабораторна робота 3. Особливості будови тіла тварин різного напрямку продуктивності. Визначення віку тварин.	розвитку тварин. Розуміти методику розрахунку абсолютних, середньодобових та відносних приростів тварин.	15
Лабораторна робота 4. Методи обліку і вивчення росту тварин.		15
Самостійна робота 1.	Виконання самостійної роботи	10
Модульна контрольна робота 1.	Написання тестів.	30
Всього за модулем 1		100
Модуль 2. Родоводи. Племінна цінність. Добір і підбір. Методи розведення. Інбридинг. Гетерозис.		
Лабораторна робота 5. Облік і оцінка молочної та м'ясної продуктивності продуктивності у скотарстві.	ПРН 3,7,11 у тому числі знати основні методики обліку і оцінки молочної та м'ясної продуктивності продуктивності у скотарстві. Розуміти суть класифікації та техніки складання родоводів. Знати встановлення родинних зв'язків між тваринами і визначення ступеня інбридингу за методикою А. Шапоружа та коефіцієнта інбридингу за формулою Райта-Кисловського. Знати техніку складання схем схрещування, визначення кровності помісей.	20
Лабораторна робота 6. Родоводи. Класифікація родоводів. Техніка складання індивідуальних родоводів (методи складання). Техніка складання і читання групових родоводів.		15
Лабораторна робота 7. Встановлення родинних зв'язків між тваринами і визначення ступеня інбридингу за методикою А. Шапоружа та коефіцієнта інбридингу за формулою Райта-Кисловського.		15
Лабораторна робота 8. Визначення параметрів добору і підбору тварин. Визначення варіантів підбору. Техніка складання схем підбору. Техніка складання схем схрещування, визначення кровності помісей.		10
Самостійна робота 3.	Виконання самостійної роботи	10
Модульна контрольна робота 2.	Написання тестів.	30
Всього за модулем 2		100
Навчальна робота	$(M1 + M2)/2 \cdot 0,7 \leq 70$	
Екзамен	30	
Всього за курс	$(\text{Навчальна робота} + \text{екзамен}) \leq 100$	

8.2. Шкала оцінювання знань здобувача вищої освіти

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка за національною системою (екзамени/заліки)
--------------------------------------	---

90-100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

8.3. Політика оцінювання

Політика щодо дедалайнів та перескладання	роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу лектора за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).
Політика щодо академічної доброчесності	списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).
Політика щодо відвідування	відвідування занять є обов'язковим. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із деканом факультету)

9. Навчально-методичне забезпечення:

1. Практикум з розведення сільськогосподарських тварин / [Ю. Ф. Мельник, К. А. Найдено, М. М. Майборода та ін.]. – К. : Видавничий центр НАУ, 2004. – 221 с.
2. Найдено К.А., Журавель М.П., Витрихівська А.В., Тимченко О.Г. Родоводи с.-г. тварин. К.НАУ,1998
3. Зубець М.В., Хмельницький Л.М., Бащенко М.І., Найдено К.А., Витрихівська А.В. Лінійна оцінка екстер'єру молочних корів. К.,НАУ,2000
4. Державні книги племінних тварин, каталоги
5. Інструкції по бонітуванню великої рогатої худоби, свиней, овець, кіз.
6. Електронний навчальний курс «Основи розведення тварин»
<https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=4050>

10. Рекомендовані джерела інформації

1. Генетичні ресурси тваринництва: монографія. С.Ю. Рубан, В.О. Даншин, Л.В. Мітіогло, Т.В. Литвиненко, О.В. Сидоренко, Н.П. Свириденко/2022, 611с.
2. Практикум з розведення сільськогосподарських тварин / [М. З. Басовський, А. М. Дубінін, В. Ю. Афанасенко та ін.] ; за ред. А.М. Дубініна. – Луганськ : ЛНАУ ; Елтон-2, 2006. – 324 с.
3. Практикум з розведення сільськогосподарських тварин / [Ю. Ф. Мельник, К. А. Найдено, М. М. Майборода та ін.]. – К. : Видавничий центр НАУ, 2004. – 221 с.
4. Проценко М. Ю. Розведення сільськогосподарських тварин / М. Ю. Проценко, Д. Т. Вінничук, Г. Л. Капінос. – К. : Вища шк. Головне вид-во, 1987. – 247 с.
5. Розведення с.-г. тварин з основами спеціальної зоотехнії. Засуха Т.В., Зубець М.В., Сірацький Й.З. та ін.. За ред. М.В.Зубця К.«Аграрна наука»,1999-510с.
6. Розведення сільськогосподарських тварин / [М. З. Басовський, В. П. Буркат, Д. Т. Вінничук та ін.] ; за ред. М. З. Басовського. – Біла Церква : Білоцерк. держ. аграр. ун-т, 2001. – 400 с.

7. Розведення сільськогосподарських тварин. Басовський М.З., Буркат В.П., Вінничук Д.Т. та ін. - Біла Церква: БДАУ. 2001. - 400с.
8. Сучасні методи селекції у тваринництві / С.Ю. Рубан, В.О. Даншин. Підручник. К: ФОП Ямчинський О.В., 2019, - 436с.
9. Svyrydenko N.P., Kostenko S.O. Assessment of fattening performance and slaughtering characteristics of young bulls from Aberdeen Angus, Volyn Meat breed, and Charolais breed Ukrainian Journal of Ecology Ukrainian Journal of Ecology, 2019. Vol. 9. No. 4. Pp. 241–246.
https://apps.webofknowledge.com/full_record.do?product=WOS&search_mode=GeneralSearch&qid=2&SID=E3QCr8lsD87tl8uYzmK&page=1&doc=2
10. Journal of Animal Science
11. Animal Welfare
12. Journal of Animal Breeding and Genetics
13. https://drive.google.com/drive/folders/1cacUXie_ht8y-WjhhvVnPDvuoxNagfbl

11. Інформаційні ресурси

1. Державні книги племінних тварин різних порід
2. Каталоги бугаїв молочних та молочно-м'ясних порід
3. <http://eaap.org>
4. <http://icar.org>
5. <https://scopus.com>
6. <http://webofscience.com>
7. <http://youtube.com>